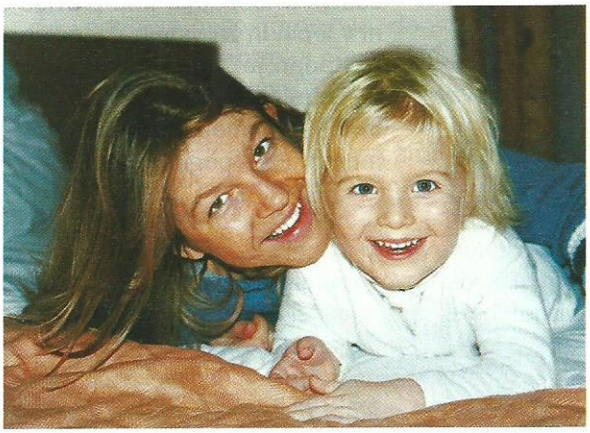
Dedi, rada te imam

Iz kratkega telefonskega klica sva s triinpolletno hčerko Izo izvedeli, da je dedi umrl.

Poklical je Izin oče, ki je po telefonu dejal: »Zakaj ravno sedaj, ko sva se z očetom začela razumeti, pa tako rad je imel Izo in Iza njega.« Jok je pretrgal zvezo. Iza me je radovedno pogledala: »Mami, kaj je? Kaj je rekel ati?« Imela sem veliko kepo v grlu, solze so mi silile v oči. Težko sem začela: »Veš, Iza, ati je zelo žalosten, danes ponoči je dediju nehal biti srček, k njemu je prišel zdravnik, a mu ni mogel pomagati. Veš, Iza, dedi je umrl.« Iza se je zamislila: »A tako kot mama Majda?« »Ja, umrl, tako kot mama. Verjetno ga ni nič bolelo, umrl je zelo hitro.« Iza je nadaljevala: »Kje pa je sedaj, a ga greva pogledat?« »Žal ga ne moreva videti, ker ...« Sledilo je še veliko vprašanj, nanje sem le stežka odgovarjala, saj sem bila tudi sama pretresena. Zbrala sem zadnje moči, da sem ji odgovorila čim bolj preprosto in pošteno.

Od dedijeve smrti pa do pogreba sva bili z Izo veliko skupaj in veliko sva se pogovarjali. Večkrat sva šli na mamin grob, ogledali sva si, kje in kako bo pokopan dedi, izbirali sva rože in svečke za grob. Ko sva prihajali na pogreb, je bila Iza vedno bolj nemirna. Stekla je k atiju, tesno sta se objela. To jo je nekoliko pomirilo. V času pogrebnega obreda so dedijevi otroci vsak posebej šli do oltarja in prebrali svoje misli, svoje slovo ali pesem. Povedali so, kako zelo radi ga imajo, kako bo vedno njihov ati. Iza je pozorno poslušala in vztrajala vse do konca. Bala se je, da bo zmanjkalo nageljčkov, ki se položijo k žari v grob. Ko sva odhajali od groba in se poslovili od drugih, je začela: »Mami, pojdiva tja.« »Kam, Iza?« sem vprašala. »Tja,« in s prstom je pokazala na mrliško vežico, v kateri je bila prej dedijeva žara. »Ampak zakaj, Iza, saj dedija ni več tam,« sem odvrnila. A Iza je vztrajala, jaz pa nisem popustila, češ da je vežica prazna. Začela je brcati v mojem naročju in hkrati ponavljala: »Hočem tja.« Nisem je razumela, a odnesla sem jo v prazno mrliško vežico. Zavesa je bila zagrnjena, ostalo je le nekaj rož in nekaj svečk. Mrtvo tišino je prekinila Iza: »Mami, napiši.« S prstom je pokazala na spominske liste, ki so še vedno ležali na stojalu v kotu.

arhiv družine Soklič

»Mami, napiši, napiši, tam napiši ... dedi, imam te rada.« Napisala sem to, kar me je prosila hči. Zavedala sem se, da bi tudi ona rada vsem povedala, kako zelo rada ima dedija.

Redko pomislimo na to, kako močno čutijo mali otroci, ko izgubijo nekoga, ki ga imajo radi. Ravno vnukom pogosto rečemo pozabljeni žalovalci. Cele dneve preživijo v družbi svojih starih staršev, ker so starši pogosto prezaposleni in dolgo zdoma. Ko pa pride smrt, jih pogosto zaradi zaščitniške naravnanosti starši želijo obvarovati pred težkimi trenutki slovesa, pred žalostjo, pred »ceremonijami«. Ta čas preživijo pri sorodnikih, prijateljih ... Ko je vsega konec, naj bi otrokovo življenje teklo nemoteno naprej, bodisi v vrtcih, šoli, doma. Redko se kdo z njimi pogovarja o smrti. Zakopljejo se v svoj svet domišljije in močnih čustev ter po svoje prebolevajo izgubo. Če otroka v času umiranja, smrti in pokopa bližnje osebe izločimo iz dogajanja, mu lahko naredimo veliko krivico. Otrok je tisti, ki naj bi določil svojo vključenost, pri tem ga spodbujajmo. Pomembno je, da otroku na razumljiv način damo natančne in poštene informacije, da je deležen podpore in vključen v družino. Otroku pripovedujmo zgodbe o umiranju, smrti, pokopu; pokažimo svoja čustva, tako jih bo

tudi sam lažje izrazil. Poudarimo, da otrok ni kriv za bolezen, nesrečo, samomor in smrt. Dobro je otroku omogočiti ohranjanje spominov in shranjevanje predmetov umrle osebe, hkrati pa ga spodbujajmo k stiku z drugimi ljudmi in mu pomagajmo vzpostaviti rutino vsakodnevnih opravil. Dobro je, da damo otroku tudi dovoljenje za smeh in veselje.

Iza je zdaj stara 6 let. Tudi letos je vztrajala, naj jo vzamem s seboj na tabor Slovenskega društva hospic »Za levjesrčne«. Vedno ji povem, da so tam otroci, ki so pred kratkim izgubili mamico, očeta, sestro ali brata ... Ona pa odvrne: »Veš, koliko sem jih jaz izgubila, mamo pa dedija, atovega Franca pa tvojega strica.«

Ni važno, kdo je, pomembno je, kako rad ga je imel otrok. Ljubezen in odzivi, ki jih otroci doživljajo, ko jim draga oseba umre, ne preminejo sami od sebe, bolj ko jih bomo spregledali in se jim izogibali, bolj bodo rasli v otrocih in prihajali na dan v oblikah odtujitev ali agresije. Zato spodbujajmo otroka, da izrazi svoje misli, čustva in doživljanja ter ga v času umiranja in smrti vpletimo tako, kot bi ga v novo rojstvo v družini.

Meta Soklič
univ. dipl. psihologinja

Naša pesem

Za pogovor v razredu, skupini, doma ...

Včasih je pogovor o bolečih izkušnjah težko začeti. Takrat lahko pomaga kakšna socialna igra ali pa skupinska naloga, ki pogovor olajša.

Zato na tablo napišite misli vseh otrok in dokončajte stavke:

Vesel/a sem, kadar ...
Žalosten/žalostna sem, ko ...
Počutim se srečno, ko ...
Jezen/ jezna sem, ko ...
Rad/rada imam ...
Strah me je ...

Ko boste zapisane stavke prebrali, bo nastala zanimiva pesem. Pogovorite se o tem, kaj storite, ko ste jezni, žalostni, veseli ...

Lahko tudi zaigrate prizorček dogajanja doma, v šoli, v vrtcu (ko mi je hudo, ko sem žalosten, ko sem vesela ...).